

האשה הראשונה הגרושה גם כן בן זכר כי נמלאו לה תשעה ירחים, והשתאין אנו יודעים מי יהיה היורש נחלתו לקחת פי שנים, לזאת רמזה לנו התורה הקדושה בכאן, שהגרושה תכונה בשם שנואה והשניה שלקח תחתיה תכונה בשם אהובה, ובאופן זה יחפץ הבעל לבכר את בן האהובה [היינו השניה] על פני בן השנואה [היינו המגורשת] ולתת לבן השניה פי שנים, וסעמו ונימוקו עמו יען הוא נולד בתחילה, על כן צייתה התורה כי לא יוכל לבכר את בן האהובה כי אם את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים [אף שנולד אחר כך], וכדי שלא יהיה הדבר לפלא לכן פירשה לנו התורה הקדושה הטעם כי הוא ראשית אוננו לו משפט הבכורה, כי אחרי זמן הריון אוליגן ולא אחר הלידה, והראשון בן השנואה יירש את נחלת אביו ויקח פי שנים:

בסוף

ימצא לו כי הוא ראשית אוננו לו משפט הבכורה, ובאמת קשה הרבה קושיות בפסוקים הללו, א' בתחילה אמר וילדו לו בנים האהובה והשנואה משמע שבתחילה ילדה האהובה, ואחר זה אמר והי הבן הבכור לשנואה, ב' מה זה שכתבה תורה לא יוכל לבכר את בן האהובה מהיכא חיתי שיוכל לבכר עד שתצטרך להזהיר שלא יוכל לבכר מה שלא מצינו כזאת ברוב המצות, ג' מדוע קרא אותה שנואה (לפי פשוטו של מקרא) והא לא תשנא וגו', ד' מדוע פירשה לנו התורה הטעם זה (כי הוא ראשית אוננו) יותר מרוב מצות, אמנם יש לברר דיל דביירי באופן כזה, למשל ראובן נשא אשה ושנואה וגרשה איזה שבועות אחר הנישואין, ולקח תיכף אשה אחרת, והנה עוד לא כדו שבעה ירחים ותלד האשה השניה לו בן, ואח"כ בעוד ימים לא כבירים ילדה גם

(*) ונראה לפי דברי מרן הגר"א ז"ל יש לתרץ קושיא עמומה וכך תוארה, כמס' יבמות (דף כ"ד ע"א) פרכינן סם בנמחא ואינא כי איכא בכור תתקיים מצות יבום, כי ליכא בכור לא תתקיים מצות יבום דפסוק לא לייבם וכו' ע"ש, וקשה איך סיד כלל לומר דדוקא כביר מייבם אבל פסוק אינו מייבם הא לפי זה תקשה למה לי קרא איש למעט פרט לקטן שאינו מייבם ואינו חולץ כדדרשינן סם כהניא בפרק תלות הלילה (דף ק"ה ע"ב) הא כיון דהיבם הוא קטן והוא הבלור איכא אחיו המת כל שכן שהיה קטן, ואיך תקשה הרי קידושין קטן לאו כלום הוא (עיין במס' קידושין (דף י"ט) ובמסנה' למלך פ"ו ה"ג מהלכות נירושין) ואשמו אינו וקוקה כלל ליבום, אלא ע"כ דגם פסוק צריך לייבם:

אמנם לפי דברי רבינו הגר"א ז"ל יתורקן דלעולם היה אפשר לומר דדוקא איכא דאיכא בכור הוא דתתקיים מצות יבום אלא פסוק אינו מייבם, ואכ"ה לא קשה מהא דממעשינן איש פרט לקטן, דיש לומר דהקרא איש פרט לקטן אחי למעט באופן כזה, היינו באחר שלקח אשה ונתעברה ממנו ואיכא לקח עוד אשה וגיב נתעברה, והשניה ילדה בן מקודם לשבעה ירחים בריה ניסן ואיכא ילדה הראשונה למעשה חדשים בריה סיון, והנה לפיז נמלא דהבן שנולד בריה ניסן מתחיל לו שנת י"ד בריה ניסן של שנת י"ג ומאז הוא נחשב לגדול, אבל אותו הבן שנולד בריה סיון לא כלתה לו שנת י"ג אלא עד ר"ח סיון, ועד ר"ח סיון הוא נחשב עדיין לקטן, והנה הלך זה הבן שכלתה לו שנת י"ג בריה ניסן וקידש אשה וקידשוהי המה קידושין גמורים מן התורה דהרי גדול הוא, ומת בקדש זה, ונמלא אשתו נוספת להתייבם לפני אחיו הבכור (שהוא בכור מחמת ראשית אוננו) אבל הבכור הזה עדיין קטן הוא חבירי לא כלתה לו שנת י"ג שלו אלא ביום ר"ח סיון, ועל אופן זה הוא דממעט הקרא איש פ"ט לקטן, הגם שהוא באמת הבכור והוא ראשית אוננו ולו משפט הבכורה, וקידושין אחיו ק' ה"ג גמורים מהית שהרי גדול היה כשעה שקידש כנול, מ"מ אחי קרא דאיז פרט לקטן למיטתו דכאופן זה איז הבכור הזה אינו מייבם ועינו חולץ משום דעדיין קטן הוה דעוד לא כלתה לו שנת י"ג אלא עד ר"ח סיון כמ"ל וא"ש: